

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΤΡΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΜΗ'

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1977

ΤΕΥΧΟΣ Δ'

ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ΙΚΟΝΙΟΥ

(ca. 341/5 — 395/400)

«ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ» *

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ. ΜΠΟΝΗ

Όμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

XXXVIII. 1. Καὶ ἔστω (ὅτι) τὰ σ(κευή παρα)φυλάσση, ἀπαξ τὴν Σαμάρειαν ζηλώσας. Τῶν μέντοι κρεῶν καὶ τ(ῶν) λοιπῶν πραγμάτων, ἄ(περ καὶ) «ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετὰ ληψιν τοῖς πιστοῖς καὶ 5 ἐπεγνώκασιν τὴν ἀλήθειαν», ποίῳ λόγῳ ἀπέχῃ καὶ ταῦτα (βδε)λύσση καὶ βλασφημεῖς τὸν Δημιουργόν; 2. Τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστι Σαμαρειτικὸν δόγμα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς βδελυρᾶς καὶ ἀκαθάρτου αἰρέσεως τῶν Μανιχαίων· ἐκεῖνων γὰρ ἡ διδασκαλία «ἐμψύχων ἀπέχεσθαί».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 441 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

1. ὅτι + Μπ. 2. ἀπαξ Μπ.: ἀπας F. 3. ἄ(περ καὶ) Μπ.: Δυσανάγνωστα τὰ ἐν κ. ἀνωθεν τῶν λ. 5. ἐπεγνώκασιν: κ.

3. Α' Τιμ. 4,3. Ὁ Ἀμφιλ. φαίνεται ἀπὸ μνήμης χρησιμοποιεῖ τὸ χωρίον, διότι παραλείπει λέξεις ἢ φράσεις καὶ προσθέτει τινὰ ἀφ' ἑαυτοῦ. Πβλ. Γεν. 9,3 ἔ. Α' Κορ. 10,30.

9. «ἀπέχεσθαι»: Πβλ. Πράξ. 15,20. Α' Θεσ. 4,3. 5,22. Α' Τιμ. 4,3. Α' Πέτρ. 2,11. Ἰωβ 1,1.8. 2,3. 28,28.

9. «ἐμψύχων ἀπέχεσθαι»: Ἰδὲ ὅσα ἐσημειώσαμεν ἐν σ. 80έ. καὶ 84-85. — Ἡ λ. «ἐμψυχος» ἀπαντᾷ πολλάκις καὶ μὲ πολλὰς σημασίας παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. Π.χ. Περὶ τοῦ Χριστοῦ: «ἐμψυχος δὲ τυγχάνων τὸ ἀληθινὸν φῶς», παρὰ Ὁριγ. 11, 1400. 14,56: «ἐμψυχος σοφία». «ἐμψυχος λόγος» ἐν 11,1028B. Γρηγ. Θαυμ. 10, 1061B. Εὐσ. 24, 764: «ἐμψυχος εἰκὼν τοῦ ἰδίου Πατρὸς... ἐπειδὴν ἡ τῷ Πατρὶ ὁμοιότατος». — Ἐπὶ ἀνθρώπου: Κλήμ. Ἀλ. 8, 212: «ἄγαλμα ἐμψυχον ἡμᾶς τὸν ἀνθρώπον ἐπλασεν». 9, 473. Μεθόδ. Ὁλ. 18, 56. Μοδ. Ἱερ. 86, 3301B: «ἐμψυχε ναὲ τοῦ... ὑψίστου». Θεοδώρ. 83, 380: «Πάντα δὲ νομίζουσιν (δηλ. οἱ Μανιχαῖοι) ἐμψυχα καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὰ φυτὰ καὶ

3. Σὺ δὲ παρὰ ποίας Γραφῆς ἔμαθες (κρατεῖν); Τίς σε τοῦτο ἐδίδαξεν; Οὐκ ἤκουσας τῆς Γραφῆς λεγούσης· ὁ (μὲν) πρῶτος ἄν(θρωπος) Ἀδὰμ ἐγέννησε δύο υἱούς, τὸν τε Κάιν καὶ τὸν (ἀδελφὸν αὐτοῦ) Ἄβελ· ὁ δὲ Ἄβελ ἐποίμαине τὰ πρόβατα; Ἐγένετο δὲ τ(ότε) ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν, ἀνελθεῖν προσενέγκαι δῶρα τῷ Θεῷ. 4. Καὶ ὁ μὲν Κάιν σπέρματα προσενέγκας, οὐ προσαπεδέχθη διὰ τὴν κακίαν τοῦ τρόπου· ὁ δὲ Ἄβελ λαβὼν ἐκ τῶν πρωτοτόκων προβάτων (αὐτοῦ καὶ) τῶν στεάτων, προσεκόμισε τῷ Θεῷ· «καὶ ἐπεῖδε», φησὶν (ὁ Θεός), «ἐπὶ Ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ Κάιν καὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν».
5. Ὅρα, πῶς τὰ πρωτότοκα καὶ τὰ στέατα δῶρα ὁ Θεὸς ὠνόμασε διὰ τὸ γνησίως αὐτὰ προσδέξασθαι· τὰ δὲ σπέρματα τοῦ Κάιν διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτὰ ἐκ τῶν ἀπαρχῶν θυσίας ὠνό-

1. κρατεῖν: + Μπ. Δυσαναγνώστως ἄνωθεν τοῦ «ἔμαθες» ἐν τῷ κ.
 4. (ἀδελφὸν αὐτοῦ): + Μπ. Δυσαναγνώστως ἄνωθεν «καὶ τόν». 5. «Ἐγένετο δὲ τ(ότε): Μπ. Δυσαναγνώστως ἄνωθεν «ἐγένετο δέ». Ὁ F. παραλείπει. 8-9. προβάτων (αὐτοῦ καὶ): + Μπ. Δυσαναγνώστως ἄνωθεν «προβάτων». Ὁ F. παραλείπει, ἀφήσας ἔλλιπες τὸ νόημα «ἐκ τῶν πρωτοτόκων προβάτων τῶν στεάτων». 10. ὁ Θεός: + Μπ.

2. Πβλ. ὀλόκληρον τὸ κεφ. 4 τῆς Γενέσεως.

9. Πβλ. Γεν. 4,4-5.

τὰ σπέρματα». Ὁριγ. 11, 1257: «ὅρα δὲ καὶ τὴν διαφορὰν τοῦ αἰτίου τῆς τῶν ἐμφύχων ἀποχῆς τῶν ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου καὶ τῶν ἐν ἡμῖν ἀσκητῶν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ διὰ τὸν περὶ ψυχῆς μετενσωματουμένης μῦθον ἐμψύχων ἀπέχοντα... ἡμεῖς δὲ κἂν τὸ τοιοῦτο πράττωμεν, ποιούμεν αὐτό, ἐπεὶ ὑπωπιάζομεν τὸ σῶμα». Εἰρην. 7, 690B «τῶν λεγομένων παρ' αὐτοῖς ἐμφύχων ἀποχὴν εἰσηγήσαντο, ἀχαριστοῦντες τῷ πάντα πεποιηκότι Θεῷ» (ἐννοεῖ τοὺς Γνωστικὸς καὶ Μαρκιωνίτας). Πβλ. καὶ 7, 690. Ἐπιφ. 41, 432B «ὅταν ἐρωτήσης ἓνα τῶν αὐτῶν (δηλ. Ἐβιωνιτῶν), τίνας ἔνεκεν ἐμφύχων οὐ μεταλαμβάνουσι, ...λέγουσι διὰ τὸ ἐκ συνουσίας... εἶναι αὐτὰ οὐ μεταλαμβάνομεν». Πβλ. 41, 1012B. — Περὶ τοῦ Χριστοῦ ὅτι ἔχει λογικὴν ψυχὴν: Ψευδο-Ἀθαν. 28, 1252 «ἀδύνατον τὸν τῆ φύσει ἀπαθῆ παθεῖν... μὴ ἐνωθέντα σῶματι ἐμφύχῳ, τῷ δυναμένῳ παθεῖν ἐκουσίως». Μ. Βασ. 32, 877 «Θεότης σαρκὶ ἐμφύχῳ κεκρημένη». Γρηγ. Ναζ. 37, 184A «εἰ δὲ ἐμψυχος (δηλ. ὁ ἄνθρωπος), εἰ μὲν οὐ νοερός, πῶς καὶ ἄνθρωπος;» Μοδ. Ἱερ. 86, 3289. Ἱω. Δαμ. 96, 1345A. Ἱω. Ε' Ἱεροσ. 96, 1356A. Σωκρ. Ἰ. 67, 392A. Μ. Βασ. 29, 37. - Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Ἐπιφάνιος Μ. 41, 845, λέγει: «Ἐγγρατῖται... πᾶσαν δὲ ἀπαγορευόντες ἐμψύχοφα γίαν». Ἰδὲ καὶ Ἱω. Δαμ. 94, 705B. — Ἀξίον σημειώσεως καὶ τὸ ὅτι οἱ Ἐκκλ. Συγγρ. πλειστάκις χρησιμοποιοῦν καὶ τὸ ρ. «ἐμψυχῶ» καὶ μάλιστα ὑπὸ πολλὰς σημασίας, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὴν χριστολογικὴν, τὴν θεολογικὴν, τὴν τριαδικὴν καὶ τὴν ἀνθρωπολογικὴν.

μασεν, ἵνα σε πείσῃ, τὸν ἄπιστον αἰρετικόν, ὅτι καὶ τὰ σπέρματα ἔχει τινὰ ζωτικὴν δύναμιν, ὅπερ ἐν ἑτέρῳ (λόγῳ) σαφέστερον ἐδείξαμέν σοι· ὅτι ὁ Θεός, τὰ κρέα προσδεξάμενος, τῶν σπερμάτων ὑπερεῖδε.

- 5 XXXIX. 1. Πάντως δὲ καὶ τὸν Νῶε ἀποδοκιμάσεις ἢ καὶ ἀφορίσεις τῆς σῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς σῆς ἀποτάξεως, ὅτι μετὰ τὸ διασωῶσαι ἐκάστου γένους σπέρμα διὰ τῆς οἰκείας δικαιοσύνης ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς κιβωτοῦ, οὐδὲν ἄλλο ἔργον (ἐπ)οίησεν ἢ πρῶτον «ὦ κ ο δ ὁ μ η σ ε θ υ σ ι α σ τ ῆ ρ ι ο ν (τ ῶ Θεῶ καὶ) ὠ σ φ ρ ἄ ν θ η Κ Ὑ ρ ι ο ς ὁ σ μ ῆ ν ε ὠ δ ἰ α ς», καὶ ἐπηγγείλατο τῶ δικαίῳ μηκέτι κατακλυσμὸν ποιῆσαι ἐπὶ τῆς γῆς. 2. Εἶδες θυσίαν δεκτὴν· / (φ. 184α) εἶδες πῶς ἐνέ-
10 τρεψε τῶ Θεῶ, ὡς μηκέτι αὐ(τόν), ἕως (οὗ ἔσται) ὁ αἰὼν οὔτος, ὀργὴν τοιαύτην ἐπεν(εγκεῖ)ν τῶ (κ)όσμῳ. 3. Καὶ
15 ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν· «δ ἔ δ ω κ α ὕ μ ῖ ν π ἄ (ν τ α)

2. (λόγῳ): + Μπ. 14. ἕως (οὗ ἔσται) + Μπ.: ἕως ἔστηκ(εν) F.

5. Πβλ. Γεν. 8,15 ἔ. 9. Γεν. 8,20-21 ἔ. 16. Πβλ. Γεν. 9,3 ἔ. Ἡ Γραφή ἔχει ὡς λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν τὰ πάντα. Πλὴν κρέας ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε· καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἐκζητήσω, ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτὸ καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου». — Προφανῶς ὁ Ἀμφιλ. ἢ ἀπὸ μνήμης κατέγραψε τὸ χωρίον ἢ ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ κώδικος παρέλειψε τὰς φράσεις τοῦ κειμένου τῆς Γραφῆς.

10-11. «ὠσφράνθη Κύριος ὄσμην εὐωδίας»: Τὸ β. «ὀσφραίνεσθαι» δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῇ Κ.Δ. καὶ μόνον ἢ λ. «ὀσφρησις» ἐν Α' Κορ. 12,17. Ἐν τῇ Π.Δ. ἀπαντᾷ τὸ ρ. 15άκις, ἀπαξ δὲ ἢ λ. «ὀσφρασία»: Γεν. 8,21. 27,27. Ἐξοδ. 30,38. Λευϊτ. 26,31. Δευτ. 4,28. Ἰουδ. 15,14. 16,9. Α' Βασ. 26,19. Τωβ. 6,17. 8,3. Ἰώβ 39,25. Ψαλμ. 113,14. 134,17. Σοφ. Σειρ. 30,19. Ἄμωδ 5,21. — Ἡ δὲ λ. «ὄσμη» ἀπαντᾷ ἐν τῇ Κ.Δ. ἐν Ἰω. 12,3. Β' Κορ. 2,14.16. Ἐφεσ. 5,2. Φιλιππ. 4,18. — Π.Δ. ἢ λ. «ὄσμη» ἀπαντᾷ 72 φορές. — Καὶ ἢ λ. «εὐωδία» ἐν τῇ Κ.Δ. ἀπαντᾷ ἐν Β' Κορ. 2,15. Ἐφεσ. 5,2. Φιλιππ. 4,18. — Π.Δ. ἢ λ. «εὐωδία» 58 φορές, ἢ λ. «εὐωδης» 4άκις καὶ τὸ β. «εὐωδιάζειν» δις. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. τὸ β. «ὀσφραίνεσθαι» δὲν ἀπαντᾷ. Μόνον αἱ λ. «ὀσφρησις», «ὀσφραντικὸς» καὶ «ὀσφρητικός»: «ὀσφρησις» ἐν Ἰππολ. 10, 617Β. «τῶν Χριστοῦ μύρων ἀντιλαμβάνεται ἢ τῆς ψυχῆς ὀσφρησις. Μαξ. Ὁμ. 91, 1248. Κλήμ. Ἀλ. 8, 473Α. Βασ. Σελευκ. 85, 641 «θανάτου λύσιν καὶ ἀναστάσεως ὀσφρησιν τοῖς ἀνθρώποις εὐαγγελίζονται (δηλ. οἱ δίκαιοι)». Χρυσιπ. Ἱεροσολ. Ὁμιλ. εἰς

ὡς λάχι(α)να χόρτου, πλὴν κρέας ἐν
 αἵματι ψυχῆς οὐ φάγ(εσθε). καὶ γὰρ
 τὸ ὑμέτερον αἷμα ἐκζητήσω ἐκ πάν-
 των τῶν θηρίων καὶ ἐκ χειρὸς ἀν-
 5 (θρώπου)ου». Κρέας ἐπέτρεψεν, αἷμα πν(ι)κτὸν ἐκώλυσε.

XL. 1. Καὶ τοῦτο ἐπισφραγίζει ἡ Καινὴ Διαθήκη,
 (ἵνα μὴ ν)ομίσῃς, ἄλλον μὲν εἶναι νομοθέτην τῆς Παλαιᾶς
 Διαθήκ(ης), ἄλλον) δὲ τῆς Καινῆς. 2. Τῶν γὰρ ἀποστόλων

8ε. Ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ κώδικος ἔπαθε πλήρη σύγχυσιν, διότι ἐπτά καὶ πλέον στί-
 χοι τοῦ χφου ἐμπλέκουν στίχους, φράσεις καὶ γράμματα, ὥστε ἀπέβη δυσχερέστατον νὰ
 ἀποδοθῇ τὸ ὀρθὸν κείμενον. Ἐκ τούτου καὶ τινα διωρθώθησάν ὑπ' ἐμοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ
 κειμένου τῶν Πράξεων 15,1-29. Τὰς ὑφ' ἡμῶν γενομένας προσθήκας καὶ ἀλλαγὰς ἐθέσαμεν
 ἐντὸς παρενθέσεων. Ὁ F. παρέλειψε πολλὰ ἐκ τοῦ κειμένου, ἄλλα δὲ συνεπλήρωσε πρὸς
 ἀπόδοσιν τοῦ νοήματος, ἀν καὶ πάλιν οὐχὶ ὀρθῶς. Ἴδου τὸ κείμενον κατ' αὐτόν: (τῶν γὰρ
 ἀποστόλων ἔστιν ἰδεῖν συνηγμένων ἐν Ἱεροσολύμοις· τοῦ τε ἀγίου Παύλου καὶ Βαρνάβα
 κατελθόντων εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας καὶ ἐπιστηριζόντων τοὺς ἀδελφούς, φυλάσσειν τὰ
 δόγματα καὶ τὰς παραγγελίας τῶν ἀποστόλων, τινὲς πιστοὶ παραγενόμενοι ἐκ περιτομῆς
 ἐδίδασκον τοὺς προσηλύτους λέγοντες, ὅτι...». Ἄλλὰ σημειοῖ ἐν ὑποσημειώσει ταῦτα: «Ἡ

Ἰω. Βαπτ. παρὰ A n t. S i g a l a s, Texte u. Forsch. z. Byzant. — Neugriech. Philol.
 Athen 1937, σ. 5,35. K. K r u m b a c h e r, Hymnus in Lazarum, Sitzungsberichte
 d. bayer. Akad. d. Wiss. philol. — hist. Kl. 1901, σ. 732. J. B. P i t r a, Analecta Sa-
 cra, 1-5, Paris 1876/82, 286. — Ἡ λ. «εὐωδία», ὅπως καὶ τὸ ρ. «εὐωδιάζω», «εὐωδίζο-
 μαι», «εὐωδοποιὸς» καὶ «εὐωδῆς», ἀναφέρονται πολλάκις. — Ἄναφέρω χωρὶα τινὰ μετὰ
 τῆς λ. «εὐωδία»: Ἄποφθ. Πατ. 65, 396 «παρέδωκε τὸ πνεῦμα (δηλ. ὁ Σισόης)... καὶ ἐπλή-
 σθη ὄλος ὁ οἶκος εὐωδίας». Λεοντ. Νεαπ. H. G e l z e r, Leont. Neap. Vita Joh. Elee-
 mos. Sammlung ausgewählter kirchen— u. dogmen— gesch. Quellenschr. Freiburg
 1893, 102. Βίος Συμ. M. 93, 1733A. «πολλάκις εὐωδίαν ἐξέργεσθαι ἐκ τοῦ στόματος αὐ-
 τοῦ». Φίλωνος Καρπασίου, M. 40, 61A «εὐωδία, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν πίστιν». Ὠριγ. 17,
 281 «εὐωδίας πνευματικῆς». Διον. Ἄρεοπ. 3, 477 «τῆς θεαρχικῆς εὐωδίας». Ἄθηναγ. 6,
 916B «οὐ δεῖται... τῆς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ θυμαμάτων εὐωδίας, αὐτὸς ἀν ἡ τελεία εὐωδία».
 Ὠριγ. 14, 677B «ὡσπερ ἡ σωματικὴ εὐωδία τινὰ τῶν ζώων λέγεται ἀναιρεῖν, οὕτως διὰ
 τὴν προγενομένην κακίαν καὶ ἡ Χριστοῦ εὐωδία γένοιτο ἀν τισιν τοῖς ἐκ θανάτου εἰς θάνατον
 αὐτῶν». Ἄποστολ. Δ/γαί 7,44,2 «τοῦτο τὸ μύρον δὸς ἐνεργὲς γενέσθαι ἐπὶ τῷ βαπτιζομένῳ,
 ὥστε βεβαίαν καὶ πάγιον ἐν αὐτῷ τὴν εὐωδίαν μείναι τοῦ Χριστοῦ σου». Ψευδο-Ἄθαν. 28,
 1128B «Χριστοῦ γὰρ ἔστιν εὐωδία τὸ πνεῦμα... καὶ οἱ ἀπόστολοι Χριστοῦ εὐωδία ἦσαν καὶ
 εἰσὶν» ἐπειδὴ καὶ ναοὶ τοῦ πνεύματός εἰσιν». M. Ἄθαν. 26, 629A «εἰ δὲ τὸ πνεῦμα εὐωδία
 καὶ μορφή τοῦ Ἰησοῦ ἔστιν, εὐδῆλον ὡς οὐκ ἀν εἶη τὸ πνεῦμα κτίσμα». Καὶ πολλάκις ἄλλοι
 συγγραφεῖς ἀναφέρουσι τὴν λ. «εὐωδία» ὑπὸ ποικίλας σημασίας. Ὅμοιος καὶ τὸ ρ. «εὐω-
 διάζω». Π.χ. Νειλ. 79, 1148B «ἀτμὶς θυμιάματος εὐωδιάζει ἀέρα». Ἄστερ. Σοφ. 40, 425B
 «ῥῥαῖς πνευματικαῖς αὐτὴν (δηλ. τὴν ἑορτὴν) εὐωδιάσωμεν». Ἄνδρ. Κρήτης 97, 1092A
 «τὸ τῆς Θεοτόκου σῶμα... τῷ τῆς ἀγιαστικῆς μύρω τὴν σύμπασαν εὐωδίασε κτίσιν».

- ἔστι(ν ἰδεῖν) συνηγμένων (ἐν Ἱεροσολύμοις, κατελθόντων
καὶ τῶν ἀδελφῶν, τοῦ τε ἀ(γίου) Παύλου καὶ Βαρνάβα,
(ἔδοξεν) ἀπο(στεῖλαι τούτους εἰς Ἀντιό)χειαν τῆς Συρίας
καὶ ἐπιστηρίξαι (τούς ἐκ περι)ιτομῆς. Τινές πιστοὶ ἐκ περι-
5 τομῆς παραγενόμενοι ἐδίδασκον φυλάσσειν τὰ δόγματα καὶ
τὰς παραγγελίας τούς προσηλύτους, λέγοντες (ὅτι «ἐὰν μὴ
περιτ)έμνησθε τῷ ἔθει τοῦ Μωυσέως, (ἀδύνατ)όν (ἔστι)
σωθῆναι. 3. Γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλί-
γης πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν
10 καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τούς ἀποστόλους καὶ πρε-
σβυτέρους εἰς Ἱερουσαλήμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου». 4.
Ἀνελθόντες οὖν καὶ διηγησάμενοι «τὴν τε ἐπι-
στροφὴν τῶν ἐθνῶν» καὶ τὴν προκοπὴν τῶν Ἐκ-
κλησιῶν, ἀνέθεντο αὐτοῖς καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.
15 5. Οἱ δὲ ἀπόστολοι συναχθέντες ἐπὶ τὸ αὐτό, ἀπέστειλαν
αὐτοῖς οὕτως: «Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρε-
σβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν
Ἀντιόχειαν καὶ Κιλικίαν καὶ Συρίαν
ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν). 6.
20 Ἐπειδὴ ἤκούσαμεν, ὅτι τινές ἐξ ὑμῶν
ἐτάραξαν (ν ὑμᾶς) ἀνασκευάζοντες τὰς
ψυχὰς ὑμῶν, οἷς (οὐ διεστ)ειλάμεθα,
ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμ(α)δόν·
καὶ ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς
25 ὑμᾶς / (φ. 184β) (σὺν το)ῖς ἀγαπητοῖς
ἡμῶν Βαρνάβαν καὶ Π(αύλ)ω, (ἀνθρώ-
ποις παραδεδοκόσι τὰς ψυχὰς αὐ)τῶν
ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν

συμπλήρωσις ἐννοεῖται εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον μία πρότασις»! Ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ στίχου 16 καὶ μέχρι
τέλους ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ κώδικος ἠκολούθησε πιστῶς τὸ κείμενον τῶν Πράξεων, ἀποφυγὼν
οὕτω τὰ ἀπὸ μνήμης σφάλματά του, ὅπως φαίνεται ὅτι ἐπράξεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν γεγονό-
των ἀπὸ τοῦ στίχου 8ἔξ.

5. παραγενόμενοι ἐκ περιτομῆς: κῶδ.
σωθῆναι. Κ.Δ.

8. τούτους σωθῆναι κῶδ.: οὐ δύνασθε

Ἰησοῦ Χριστοῦ. 7. Ἀπεστάλι (αμεν) οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν (καὶ αὐ)τούς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας ταύτᾳ· ἔδοξε γὰρ τῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ καὶ ἡμ(ῖν), μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι βάρος ὑμῖν· πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτου, αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοῦς, εὖ πράσσετε· ἔρρωσθε».

10 XLI. 1. Αὕτη ἡ ἐπιστολὴ τῶν Ἀποστόλων ἡ γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἀγίου διὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Ἐπειδὴ γὰρ ἤδει τὸ Πν(εῦ)μα τὸ Ἅγιον, ὅτι τινὲς εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐλθόντες οὐκ ὀκνήσουσι συκοφαντῆ-

10. Πράξ. 15,23-29.

10. «Ἐπιστολή»: Ἡ λ. ἀπαντᾷ ἐν τῇ Κ.Δ. Πράξ. 9,2. 15,30. 23,25.33. Ῥωμ. 16, 22. Α' Κορ. 5,4. 16,3. Β' Κορ. 3,1.2.3. 7,8. 10,9.10.11. Κολοσ. 4,16. Α' Θεσ. 5,27. Β' Θεσ. 2,2.15. 3,14.17. Β' Πέτρ. 3,1.16. — Τὸ δὲ ῥ. «ἐπιστέλλειν» ἀπαντᾷ: Πράξ. 15,20. 21,25. Ἑβρ. 13,22. — Ἡ λ. ἀγράμμα-τα»: Λουκ. 16,6-7. Γαλ. 6,11. Β' Τιμ. 3,15. — Ἐν τῇ Π.Δ. ἡ λ. «ἐπιστολὴ» ἀπαντᾷ 66 φορές, τὸ ῥ. «ἐπιστέλλειν» 6άκις καὶ ἡ λ. «γράμμα-τα» 26άκις. — Παρὰ τοῖς Ἑκκλ. Συγγρ. δὲν ἐναφέρεται ἡ λ. Μόνον ἡ λ. «ἐπιστολεὺς» ἀναφέρεται: Θεοφυλ. Μ. 113,940B., «ἐπιστοληφόρος»: Εὐσ. 20,120B. Ἰω. Δαμ. 95,72B. καὶ «ἐπιστολίδιον»: Μ. Βασ. 32,72A. — Πλείονα ἰδὲ ἐν ἡμετέρᾳ μελέτῃ: «Αἱ τρεῖς «Κανονικαὶ Ἐπιστολαὶ» τοῦ Μ. Βασιλείου πρὸς τὸν Ἀμφιλόχιον, μητροπολίτην Ἰκονίου (περίπου 341/45-395/400) καὶ τὰ γενώμενα ἐκ τούτων προβλήματα». Byzantinische Zeitschrift 44 (1951) 62-78. (Festschrift Franz Dölger zum 60. Geburtstag gewidmet). Ἐν τῇ μελέτῃ διακρίνομεν τὰ εἶδη τῶν ἐπιστολῶν καὶ μάλιστα ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν λ. «γράμμα». Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ τοῖς Ἑκκλ. Συγγρ. ἀπαντᾷσι πάμπολλα χωρία μὲ τὴν λ. «γράμμα». Ἀναφέρονται δὲ καὶ τὰ λήμματα «γραμματεὺς», «γραμματοκομιστής», «γραμματοδιακομιστής», «γραμματοφύλαξ». 12. Τὸ ὄνομα «Λουκᾶς» ἀπαντᾷ ἐν τῇ Κ.Δ. Κολ. 4,14. Β' Τιμ. 4,11. Φιλήμ. 24. 13. «ἀπόνοιαν»: Κ.Δ. δὲν ἀναφέρεται. Π.Δ. ἀπαντᾷ τρίς: Σοφ. Σειρ. 22,13. Β' Μακκ. 6,29. Δ. Μακκ. 12,4. Τὸ δὲ ῥ. «ἀπονοεῖσθαι» ἀπαντᾷ δίς: Α' Ἐσθρ. 4,26 καὶ Β' Μακκ. 13,23. «ἀπόνοια»: Ἑκκλ. Συγγρ.: Εὐσ. 20,1025B. 1012B. Χρυσ. Μ. 47,302. 60,600. 66,400A. Κύριλλ. Ἄλ. 764C. Χρυσ. 62,470: «Καθάρπερ γὰρ ὁ διάβολος ἐξ ἀπονοίας ἔπεσεν, οὕτω καὶ ὁ ἐνεργούμενος ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἀπόνοιαν ἀλειφόμενος». Χρυσ. 58,626. Α' Κλήμ. 1,1. 46,7. Κλήμ. Ἄλ. 8,193C. Χρυσ. 62,307. Ἰππολ. 16,320D. 3323B. Γρηγ. Ναζ. 37,217C. Χρυσ., Κατ' Ἄνομ. Μ. 48,791. Ὁμ. εἰς Α' Κορ. Μ. 61,40. Ἀββᾶ Ἐωροθ. Μ. 88,1697B. Ἰωάνν. Κλήμ. Μ. 88,688B. 13. «συκοφαντῆσαι»: Κ.Δ. Λουκ. 3,14. 19,8. — Π.Δ. Γεν. 43,18. Λευϊτ. 19,11. Ἰδὼβ 35,9.

σαι τοὺς Ἀποστόλους, ὅπερ καὶ γέγονεν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὄντες γράφουσι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, μὴ διακόψαντες γάμον, μὴ κωλύσαντες κρέας ἐσθίειν ἢ π(ί)ν(ειν) οἶνον, ἀλλὰ, καθὼς προ- γέγραπται, «ἀπέχεσθα» πάντα Χριστιανὸν ἀπὸ «εἰ-
 5 δωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας». 2. Ἄνω ἐδιδάχθης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτι φάγη πᾶν κρέας ὡς λάχανα χόρτου· ἐνταῦθα ἔμα-
 10 θες παρὰ τῶν Ἀποστόλων, τίνων δεῖ ἀπέχεσθαι. Διὰ τί τολμᾷς βλασφημεῖν τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ καὶ δι' αὐτῶν (τὸν) Δημιουργὸν ἀτιμάζεις; 3. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησε καὶ ἐπῆνεσεν, εἰπὼν «καλὰ λίαν», καὶ προσε-
 νεχθέντων αὐτῷ δώρων καὶ καρπωμάτων ἐδέξατο καὶ τοὺς προσκομίσαντας εὐλόγησε καὶ αὐτοῖς ἐπέτρεψεν ἐσθίειν, σὺ διὰ τί ἄνους καὶ τολμηροῦς; Πάντως γάρ, ὡς τοὺς μετα-
 15 λαμβάνοντας κρεῶν ἀν(θρώπ)ους κατακρίνεις, οὕτως καὶ αὐτὸν τὸν Δημιουργὸν βλασφημεῖς. 4. Διὰ τί ἐποίησε ταῦ-
 τα; Τάχα δὲ καὶ αὐτὸν βδελύξῃ καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀλλό-
 τριον κρίνεις, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐδέξατο θυσίας. Ἴσως δὲ καὶ

9. (τόν) : παραλ. F.

4-6. Πράξ. 15,29.
 9,3,4.5. 11. Γεν. 1,31.
 1,28. 9,3-5.

6. Ἄνω ἐδιδάχθης = ἐν κεφ. XXXIX, 2. Πβλ. Γεν.
 13. εὐλόγησε: Γεν. 4 (δόλοκληρον τὸ κεφ.). Πβλ. Γεν.

Ψαλμ. 118,122. Παροιμ. 14,31. 28,3. — Ἐκκλ. Συγγρ. Κλήμ. Ἄλ. 8,136A. Ὁρ. 11,429B. Θεόδ. Μοψ. 66,928C. Κύριλλ. Ἄλ., Ὁμ. εἰς Ἡσ. 70,1184ε. «Συκοφαντήσις»: Ἐπιφ. 42, 401C. «συκοφαντητός»: Ἰουστ. 6,701A. «συκοφαντία»: Μ. Ἀθαν. 25,4461A. Χρυσ. Ὁμ. εἰς Ἰω. Μ. 59,337. Ἰσιδ. Πηλ. 78,345A. Μ. Ἀθαν. 25,44C. Ἰερων. De vir. ill. 110. M.P.L. 23, 706B. J. A. Cramer, Catena in Acta SS. Apostolorum E. God. Nov. Coll. Hildesheim 1967 (Reprografischer Nachdruck d. Ausg. Oxford 1838) III, 86, 34: «οὐκοῦν δι' ὀλίγων ἐλήλεγκται ἡ τῶν παρανόμων συκοφαντία». «συκοφαντικῶς»: Γρηγ. Νύσσ. 46, 57C.: «τῶν συκοφαντικῶς ἀκούοντων τὰς ἐπιηρείας».

2. «διακόψαντες γάμον»: Λαμβάνεται ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ διαζυγίου. Ἡ λ. «διακοπή», ὡς καὶ τὸ ρ. «διακόπτω» δὲν ἀπαντῶσιν ἐν τῇ Κ.Δ. Τὴν ἐννοίαν τοῦ «διαζυγίου» ἐπισημαίνουσι τὰ λήμματα «καταλείπειν»: Ματθ. 19,5. Μάρκ. 10,7. Ἐφ. 5,31. καὶ «ἀπολύειν»: Ματθ. 1,19. 5,31.32. Λουκ. 16,18. Ματθ. 19,3-9. Μάρκ. 10,2.4.11. — Π.Δ. Τὸ ρ. «διακόπτειν» ἀπαντᾷ 20άκις, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ «διαζυγίου» καὶ τῆς «διακοπῆς τοῦ γάμου», κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ἡμετέρου κειμένου. Καὶ ἡ λ. «διακοπή» 12άκις ἀπαντᾷ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν κοινήν σημασίαν. Ἄπαξ ἀπαντᾷ τὸ ρ. «ἀπολύειν τὴν γυναῖκα» ἐν Α' Ἐσδρ. 9,36. — Καὶ παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. δὲν εὐρομεν τὸν ὅρον «διακόπτειν τὸν γάμον».

- τῷ ἁγίῳ Ἀβραάμ ἐπισκήψεις, ὅτι τῷ Θεῷ θυσίας προσήνεγκε καὶ τοὺς ἀγγέλους ὑποδεξάμενος οὐ διὰ λαχάνων τούτους ἐξένισεν· 6. ἀλλὰ λαβῶν μόσχον ἐκ τῆς ἀγέλης ἐέλευσε τοῦτον γενέσθαι μετὰ βουτύρου καὶ γάλακτος· καὶ
- 5 οὕτως ἐδεξιώσατο τοὺς ἀγγέλους, καὶ οὐ μόνον τοὺς ἀγγέλους, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸν τὸν Χ(ριστό)ν, ὃ καὶ θαυμάσαι ἄξιον· 6. ὅτι καὶ πρὸ τῆς / (φ. 185α) (ἐν)σ(άρκ)ου οἰκονομίας τὰ ἑαυτοῦ κτίσματα ἠγίασε καὶ τού(των) (μετέ)σχεν. Ἴνα μὴ τις φρονήσῃ, ἄλλο μὲν φρονεῖν τὸν Π(ατέ)ρα,
- 10 ἄλλο δὲ τὸν Υἱόν, καθὼς αἱ αἰρέσεις τῶν Μανιχαίων καὶ Μαρ(κι)ωνιστῶν ἐφραντάσθησαν. 7. Καὶ ἵνα φανερὸν γένηται τὸ λεγόμενον, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ παρεγένετο πρὸς τὸν Ἀβραάμ, τότε καθεζομένου αὐτοῦ ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἐν μεσημβρία, καὶ ἐπιτη(ροῦν)τος τοὺς διοδοῦντας, μὴ τις αὐτὸν δια-
- 15 λάθῃ ξένος, εἶδε τρ(εῖς ἄ)νδρας ἐρχομένους καὶ ὑπήντησεν αὐτοῖς. 8. Καὶ οὐκ εἶπε· κύριοι, εἰ εὔρον χάριν ἐνώπιον ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ «ε(ὔρον) χάριν ἐνώπιόν σου· μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου».

8. (μετέ)σχεν: Μπ. — σχεν κ. 14. ἐπιτη(ροῦν)τος: ἐπιτητος κ. 17. χάριν ἐνώπιον: χάριν ἐν ὑμῖν κ., ἀλλ' ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τῶν λ. ἐπισημαίνει ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ κ. διὰ στιγμῶν ὅτι πρέπει νὰ διαγραφοῦν αἱ δύο λ.

1. Γεν. 18,1 ἐέ. 17. Γεν. 18,3.

10-11. «αἱ αἰρέσεις τῶν Μανιχαίων καὶ Μαρ(κι)ωνιστῶν». Πηγαί: H e n n e c k e - S c h n e e m e l c h e r, Neutestamentliche Apokryphen. Tübingen I (1959), II (1964) I, 190. 200. 268. 326. II, 203. 216. 263. 307. «Μανιχαϊσμός»: I, 188/91. 196. 200. 238. 250. 261. 265. II, 117. 306. 568. — Περὶ δὲ τοῦ Μαρκίωνος: I, 11. 191. 197. 226. 229. 259. 326. II, 81. — Μαρκιωνῖται: I, 187. 197. 327. II, 82. — Ἐκκλ. Συγγρ. (Μάνης-Μανιχαῖοι). Τὸ ὄνομα «μάνης» παρετυμολογεῖται ὡς προερχόμενον ἐκ τοῦ ρ. «μαίνομαι»! Ἐπομένως «μάνης» = ὁ μαινόμενος! Πᾶν ἄλλο ἢ ἀκριβὴς παρετυμολογία. — Τίτ. Βόστρ. Μ. 18, 1077B. Φιλοξ. Ἐπιστ. 35 (ἐκδ. M a i, Nova Bibliotheca Patrum, Roma p. 183). Ἰω. Δαμασκ. 94, 1564A. «Μανιχαῖζειν»: Διδυμ. 39, 548B. Μακαρ. Ἀντιοχ. ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς συνόδ. Κ/πόλεως (681), κ. 9,3. 1167. (J. H a r d o u i n, Acta Concil., 1-4. Paris 1714/15). «Μανιχαϊσμός»: Θεοδ. Στουδ. 99, 1516A. Γρηγ. Νύσσ. 45,29. Διδύμ. 39, 1129Δ. Φωτεινοῦ Μανιχαίου καὶ Παύλου Χριστιανοῦ, Διάλεκτου: Μ. 88, 529/78.537A. — «Μανιχαϊκῶς»: Μάξ. Ὁμολ. 91, 1332A. — Ἀναστ. Σιν. 89,253B. Ἰω. Δαμ. 169A. — «Μανιχαῖος»: Ἀρχελάου, ἐπισκ. Μεσοποτ. (†278;), Διάλεξις αὐτοῦ πρὸς τὸν

XLII. 1. Βλέπεις πῶς ἐσκοπίασεν ὁ τὰ κρέα ἐσθίων καὶ διὰ κρεῶν ξενίζων τοὺς ἐπιδημοῦντας; Εἶδες καρδίαν καθαρὰν· πῶς ἔγνω τίς ὁ δεσπότης καὶ τίνες οἱ δοῦλοι; Ὅντως «μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδίας, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονταί». 2. Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ μικρὸν αὐτὸς ὁ Κ(ύριος) ἀποστέλλων τοὺς ἀγγέλους εἰς Σόδομα καὶ Γόμορρα, λέγει· «οὐ μὴ κρύψω ἐγὼ ἀπὸ Ἀβραάμ τοῦ παιδός μου, ἃ ἐγὼ ποιῶ». 3. Ποῖος φίλος οὕτως ἀποκαλύ-

1. «ἐσκοπίασεν»: ἐσκοπίσεν κ. 9. «οὕτως»: προσετέθη ἐν τῇ ῥα ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως τοῦ κώδικος.

4. Ματθ. 5,8. Πβλ. Ψαλμ. 23,4. 50,12. 72,1. Α' Τιμ. 1,5. Τίτ. 1,15. Ἀποκ. 22,4. 5. Γεν. 18,17.

αἰρεσιάρχην Μάνητα, ἐν Μ. Ἀθαν. 25, 573Α. Ἐπιφ. 42,9Α. Μακαρ. Μάγνης 3,43. (π. 151. 21-Αποκρίτικος ad Graecos, C. Blondel, Paris 1876). Παλλαδ. 34, 1004. Λεοντ. Βυζ. 86, 1213ΑΕ. — «Μανιχαϊσμός»: Γρηγ. Νύσσ. 45, 225C. 405C. Θεοδ. Στουδ. 99, 1513C. — «Μαρκίων», «Μαρκιανοί»: Ἰουστ. 6,552B. Εὐσ. 20, 472C. Ἰππολ. 16, 3334C. Κύριλλ. Ἱεροσ., Κατήχ. 18, 26. Ἐπιφ. 41, 696Α. Θεοδωρ. Ἰ. Ἰ. Μ. 82, 1258 ἐ.έ. (5,31).

1. Τὸ ρ. «σκοπιάζω» = σκοπέω-ῶ, ἀπὸ σκοπιᾶς, ἀφ' ὑψηλοῦ τόπου περισκοπῶ, κατοπτεύω, παρατηρῶ, κοιτάζω, διερευνῶ, κατασκοπεύω, παραφυλάττω. — Βεβαίως καὶ τὸ ρ. «σκοπέω-ῶ» δηλοῖ παρατηρῶ, ἐξετάζω, θεωρῶ, ἔχω ἐστραμμένην τὴν προσοχήν, προσέχω. Ἀλλὰ τὸ ρ. «σκοπιάζω» ἔχει ἐπιτατικὴν καὶ τὰ μάλιστα ἐμφαντικὴν σημασίαν, χρησιμοποιεῖται δὲ συνήθως ὑπὸ τῶν ποιητῶν. — Κ.Δ. Μόνον τὸ ρ. «σκοπεῖν» ἀπαντᾷ: Λουκ. 11,35. Ρωμ. 16,17. Φιλιππ. 2,4. 3,17. Β' Κορ. 4,18. Γαλ. 6,1. — Π.Δ. δὲν ἀπαντᾷ τὸ ρ. «σκοπιάζω», ἀλλὰ μόνον τὸ «σκοπεῖν»: Ἐσθῆρ 8,13 καὶ Β' Μακκαβ. 4,5. Ἡ λ. «σκοπιᾶ» ἀπαντᾷ 12άκις, ἀπαξ δὲ ἡ λ. «σκοπή». — Ἐκκλ. Συγγρ.: Οὔτε καὶ παρ' αὐτοῖς ἐνετύχομεν τοῦ «σκοπιάζειν». Τὸ δὲ ρ. «σκοπέω-ῶ» ἀπαντᾷ ἐν: Τίτ. Βόστρ. 18, 1269D. Φιλοστόργ. 65, 505B. Πάπας Λέων ὁ μέγας P.L. 54, 994C. Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. συχνὴ εἶναι ἡ χρῆσις τῆς λ. «σκοπός», καὶ ἐπίσης τοῦ ρ. «ἐπισκοπέω-ῶ». Ἔτι δὲ καὶ «ἐπισκοπεύω», «ἐπισκοπή», «ἐπισκοπία», «ἐπισκοπικὸς-ῶς», συχνοτάτῃ δ' εἶναι ἡ χρῆσις τῆς λ. «ἐπίσκοπος».

2. «ξενίζειν»: Κ.Δ. Πράξ. 10,6. 18. 23. 32. 17,20. 21, 16. 28,7. Α' Κορ. 16,19. Ἐβρ. 13,2. Α' Πέτρ. 4,4.12. — Π.Δ. 4άκις, ἦτοι Ἐσθ. 3,13. Σοφ. Σειρ. 29,25. Β' Μακκ. 9,6. Γ' Μακκ. 7,3. — Ἐκκλ. Συγγρ. Χρυσ. 60, 317ε. (ὄμ. 45, γ' εἰς Πράξ.). Νείλ. 79, 109B. Ψευδο-Κλήμ. Ὁμιλ. 1,11. Γρηγ. Ναζ. 36, 245B. Ἀναστ. Ἀντιοχ. J. B. Pitra, Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta, Roma 1864/8, II, 251. Γρηγ. Νύσσ. 45, 149D. Διδύμ. 29,760Α. Ἐπιφ. 43,488B. Ἀλέξ. Ἀλεξ. 18,573D. Μ. Ἀθαν. 26,872C. 25, 456D. Μ. Βασ. 32, 992B. Ὁρ. 11, 1505D. Μ. Ἀθ. 25, 448C. Μ. Βασ. 32,72C. 97,Α. Φιλοστ. 65, 496D. Χρυσ. Ὁμ. εἰς Ματθ. 16,7. (Μ. 57, 248). Ὁμιλ. 7,6 εἰς Α' Κορ. (Μ. 61,63 ἐέ.), Γρηγ. Νύσσ. 45, 449B.

9. «φίλος»: Κ.Δ. 26 φοράς, ἦτοι Ματθ. 11,19. Λουκ. 7,6. 34. 11, 5.6.7.8. 12,4. 14,10. 12.15.6.9.29. 16,9.21.16. 23,12. Ἰω. 3,29. 11,11. 15,13. 14.15.

πτεϊ μυστήρια φίλω, ὡς ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε τῷ Ἀβραάμ;
 Καὶ νομίζω μέχρι καὶ τῆς σήμερον μὴ ὑπάρξει τοιοῦτον
 παρὰ Θεοῦ τοῖς λεγομένοις Ἐγκρατέσιν ἢ Ἀποτακτί-
 ταις, ὃ ὑπῆρξε τῷ Ἀβραάμ τῷ ἐσθλοντι κρέα καὶ συνοι-
 5 κοῦντι γυναικί.

19,12. Πράξ. 10,24. 19,31. 27,3. Ἰακ. 2,23. 4,4. Γ' Ἰω. 15. — Π.Δ. 182 φορές! — Ἐκκλ. Συγγρ.: Δυσεξαριθμητα εἶναι τὰ χωρία μετὰ τῆς λ. «φίλος». Ἀναφερόμεν τινα ἐνδεικτικῶς: Κλήμ. Ἀλεξ. 9, 425B. Γρηγ. Νύσσ. 44, 1044B. Μαξ. Ὁμ. 90, 1041B: «φίλος ἐκεῖνός ἐστι γνήσιος ὁ τὰς ἐκ περιστάσεως θλίψεις καὶ ἀνάγκας καὶ συμφορὰς ἐν καιρῷ πειρασμοῦ συνοπφέρων τῷ πλησίον ὡς ἰδίαις ἀθουρύβως καὶ ἀπαράχως». Γρηγ. Ναζ. Μ. 37, 201Γ «εἰ τις ἐρωτήσειέ με τί τῶν ἐν τῷ βίῳ κάλλιστον; εἶποιμι ἂν ὅτι φίλοι.» Χρυσ. Ὁμ. 2,3 εἰς Α' Θεσ. 62,403 «ὄντως φίλος πιστὸς φάρμακον ζωῆς... φίλος πιστὸς σκέπη κραταῖα... κὰν μυρίους θησαυροὺς εἴπης, οὐδὲν ἀντάξιον γνησίῳ φίλῳ, τὸν γνήσιον λέγω... βέλτιον γὰρ ἡμῖν σβεσθῆναι τὸν ἥλιον ἢ φίλων ἀποστερηθῆναι· βέλτιον ἐν σκότῳ διάγειν ἢ φίλων εἶναι χωρὶς...». Γρηγ. Ναζ. 35, 832B «φίλος πιστὸς θησαυρὸς ἔμψυχος... ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθων τίμιον πολὺν... κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφαγισμένη, κατὰ καιρὸν ἀνοιγόμενά τε καὶ μεταλαμβάνόμενα... λιμὴν ἀναψύξεως... εἰ δὲ καὶ υἷς φωτός... τοῦτο μὲν ἦδη δῶρον Θεοῦ καὶ φανερῶς ὑπὲρ τὴν ἀξίαν τὴν ἡμετέραν». — Πλεῖστα δ' ἄλλα παρ' ἄλλοις ἀπαντῶσιν, ἅτινα ἀδύνατον νὰ τεθῶσιν ἐνταῦθα. Πβλ. Κων. Μπόνη, Περὶ φιλίας γενικῶς καὶ κατὰ τὸν Μέγαν Φώτιον. Ἀθ. 1938, σ. 53.

3. «Ἐγκρατέσιν»: Περὶ Ἐγκρατιτῶν ἰδὲ Εἰρην. Μ. 7, 690A. Κλήμ. Ἀλ. 9,553A. Μ. Βασ. 32,729C (Ἐπιστ. κανον. 47). 32, 881C. Μακάρ. Μάγν. apocriticus ad Graecos, ed. C. Blondet, Paris 1876, 3,43. (p. 151. 23. Πβλ. Μ. 10 σχόλια λατινιστί. Ἐπιφ. 41, 849Dε. Θεοδ. 83, 336. Τιμόθ. Κ/πόλεως 86, 16C. Πασχαλ. Χρον. 92, 633C. Ἰσιδ. Ἰσπαλ. ἐτυμολ. 8.5. 25 (Etymologiarum libri. W. M. Lindsay, Scriptorum Classicorum Bibliotheca Oxoniensis 1911). Ἰπολ. 16, 3367A. «ἔτεροι δὲ ἑαυτοὺς ἀποκαλοῦντες Ἐγκρατίτας τὰ μὲν περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ ὁμοίως καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁμολογοῦσι, περὶ δὲ πολιτείας πεφυσιωμένοι ἀναστρέφονται». Ἰδὲ καὶ ὅσα προηγουμένως ἐξεθέσαμεν ἐν σ. 39-41 τοῦ ἔργου. 4-5. «συνοικοῦντι γυναικί»: Κ.Δ. Α, Πέτρ. 3.7. Π.Δ. Γεν. 20,3. Δευτ. 22,13. 22,13. 24,1. 25,5. Α' Ἐσδρα 8,70. 84. 9,7. 36. Παροιμ. 19,14. Σοφ. Σολ. 7,28. Σοφ. Σειρ. 25,8.16. 42,9.10. Ἦσ. 62,5. Β' Μακκαβ. 1,14. Ὑπάρχει καὶ τὸ ρ. «συνοικίζειν» 9άκις μνημονευόμενον, ἦτοι ἐν Δευτ. 21,13. 22,22. Α' Ἐσδρ. 8,70. 84,93. 9,7. 36. Σοφ. Σειρ. 16,4. Ἦσ. 62,4. — Ἐκκλησ. συγγρ. «συνοικέω-ῶ»: Κλήμ. Ἀλ. 8, 989B. 9, 48A. Μ. Ἀθαν. 25, 641A. Ὠριγ. 14, 412C. Εἰρην. 7, 509A. Γρηγ. Νύσσ. 46, 409B. (γυναιξὶ κατὰ τὸ φανερὸν συνοικοῦντες καὶ ἀδελφότητα τὴν τοιαύτην συμβίωσιν ὀνομάζοντες). Μ. Βασ. 30, 820D. 32, 401C. «ὡς ἐὰν ἐπαγγελ-λόμενός τις τῷ ὀνόματι, ἔργω τὰ τῶν γυναιξὶ συνοικοῦντων ποιῆ»). Μ. Ἀθ. 25, 677B. 725A. 26, 1268C. Πολλάκις ἀπαντῶσι καὶ τὰ λήμματα «συνοίκησης», «συνοικίζω» καὶ «σύνοικος», Πβλ. καὶ τὰ ἐν σ. 39-41 σημειωθέντα.

XLIII. 1. Τί δὲ καὶ περὶ τοῦ Ἰσαὰκ ἐροῦσι, τοῦ φαγόντος τοὺς ἐσκευασμένους ὑπὸ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ εἰσενεχθέντας ὑπὸ Ἰακώβ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (ἐρίφους); Πῶς, φαγὼν τῶν ἐδεσμάτων καὶ πιὼν τοῦ οἴνου, εὐλόγησε τὸν Ἰακώβ, λέγων· «Ὁ ὁ Θεὸς ἐκ τῆς δρόσου τοῦ οὐ(ρα)νοῦ· καὶ ἀπὸ τῆς πιότῃτος τῆς γῆς· καὶ δουλευσάτωσάν σε ἄρχοντες· καὶ γίνῃ κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου». 2. Καὶ οὐ διέ(σφαλ)εν εἷς λόγος τῆς εὐλογίας, ἀλλ' ἐπῆλθε πᾶσα ἡ π(ατ)ρικὴ εὐλογία ἐπὶ τὸν Ἰακώβ. 3. Τί δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰακώβ καὶ πάντων τῶν ἁγίων; Λέγω δὲ Μωυσέως καὶ / (φ. 185β) (Ἄαρ)ῶν καὶ ἀκολούθως πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἐν νόμῳ εὐαρεστησάντων (τῶ) Θεῶ, πῶς πάντες ἤσθιον κρέας καὶ ἠὺχαρίστου τῶ δημιουργῶ. 4. Αὐτὸς δὲ ὁ ἅγιος Σαμουήλ, ὁ τριετῆς ἀποδοθεὶς τῶ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἁγίων ἀνατραφεὶς, μετελάμβανε τῶν κτισμάτων τοῦ

2. ρεβέκκας κ. 3. (ἐρίφους) Μπ.: κ. λ. 12. μωυσέος κ. 13. ἐν νόμῳ Μπ.: ἐν νόμῳ F.

1. Γεν. 27,1 ἐέ. 2. Γεν. 27,9έ. 5. Γεν. 27,28-29. 14. «εὐαρεστησάντων (τῶ) Θεῶ»: Πβλ. Ἐβρ. 11,5-6. 13,16. 12,28. Ῥωμ. 14,18. 15. «Σαμουήλ»: Α' Βασιλ. 1,24-25.

2. «ἐσκευασμένους»: Κ.Δ. δὲν ἀπαντᾷ τὸ ρ. «σκευάζω», ἀλλὰ μόνον αἱ λ. «σκευῆ» καὶ «σκευῶς». Π.Δ. Ἐὶ ρ. «σκευάζειν» δις, ἐν Σοφ. Σειρ. 49,1. καὶ Γ' Μακκαβ. 5,31. Ἀπαντῶσιν ἐπίσης καὶ αἱ λ. «σκευασία», «σκευάσις», «σκευάσμα», «σκευαστής», «σκευαστός», «σκευῆ» καὶ πλειστάκις ἡ λ. «σκευῶς», περὶ ἧς διελάβωμεν ἐν σ. 150,11. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. ἀπαντᾷ μόνον τὸ ρ. «σκευαγωγ-έω», ὡς ἐπίσης καὶ αἱ λ. «σκευάσμα», «σκευῆ», «σκευοδαίμων» καὶ πλειστάκις ἡ λ. «σκευῶς» καὶ πολλαὶ μετ' αὐτῆς σύνθετοι λέξεις. 17. «ἀνατραφεὶς»: Κ.Δ. ρ. «ἀνατρέφειν» Λουκ. 4,16. Πράξ. 7,20,22,3. — Π.Δ. ρ. «ἀνατρέφειν» ἐν Σοφ. Σολ. 7,4. Δ' Μακκ. 10,2. 11,15. Ἡ δὲ λ. «ἀνατροφή» ἐν Β' Μακκ. 6,23 καὶ Δ' Μακκ. 16,8. — Ἐκκλ. Συγγρ. μόνον ἡ λ. «ἀνατροφή» παρὰ Κλήμ. Ἄλ. Μ. 8, 300Α καὶ 308. «μετελάμβανε»: Ὅρα τὰ ἐν σ. 150,3 σημειωθέντα «ἄρτον ἐσθίειν» ἢ «μεταλαμβάνειν». Ἐν τῇ Κ.Δ. «μεταλαμβάνειν» καὶ «μετάληψις» ἐν Πράξ. 27,33. 34. 2,46. 24,25. Α' Τιμ. 4,3. Β' Τιμ. 2,6. Ἐβρ. 6,7. 12,10. — Π.Δ. ρ. «μεταλαμβάνειν» 14άκις. — Ἐκκλ. Συγγρ. Συχνωτάτη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ὑπὸ διαφόρους σημασίας. «Μεταλαμβάνειν» τῆς Θ. Εὐχαριστίας: Ἰουστ. Α' Ἀπολ. Μ. 6, 428B «οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδάσιν ἐκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος». Σύν. Γάγγρ. καν. 4. Ἀποστ. Δ/γαί 2,57,21. Χρυσ.

Θεοῦ καὶ τὸν Σαοὺλ χρίσας εἰς βασιλέα, ἐπέτρεψε τούτω
 ἐσθίειν καὶ παντὶ τῷ λαῷ. 5. Καὶ τις προφήτης περὶ αὐτῶν
 (λέγει)· «Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱε-
 ρεῦσιν αὐτοῦ καὶ Σαμουὴλ ἐν τοῖς
 5 ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπε-
 καλοῦντο τὸν Κύριον καὶ αὐτὸς εἰσ-
 ῆκουσεν αὐτῶν· ἐν στύλῳ νεφέλης ἐ-
 λάλει πρὸς αὐτούς». 6. Καὶ ἦν ἀκολούθως εἰ-
 πεῖν περὶ πάντων τῶν ἁγίων, πῶς πάντες μετ' εὐχαριστίας
 10 τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ μετελάμβανον καὶ τὸν δημιουργὸν
 ἐδόξαζον.

3-4. ἱερεῦσιν αὐτοῦ: Μπ. F.: τοῦ Θεοῦ, κ. καὶ ἀφοῦ διὰ στιγμῶν διαγράφει ὁ
 ἀντιγραφεὺς τοῦ κ. τὰς δύο λέξεις, προσθέτει «αὐτοῦ».

1. «Σαοὺλ»: Α' Βασιλ. 10,1ε. 1-2. «ἐπέτρεψε. τῷ λαῷ»: Α' Βασιλ. 10,25ε.

3. Ψαλμ. 98,6-7. 10. «μετελάμβανον»: Α', Τιμ. 4,3-5. Β' Τιμ. 2,6.

Πβλ. Πράξ. 2,46. Ἐβρ. 6,7. 12,10. 11. «ἐδόξαζον»: Ματθ., 9,8. Μάρκ. 2,12. Λουκ.
 5,25.26. 7,16. 13,13. 17,15. 18,43. 23,47. Ρωμ. 15,6.9. Α' Κορ. 6,20, 9,13. Γαλ. 1,24.
 Α' Πέτρ. 2,12. 4.11.16.

'Ομιλ. 27,5 εἰς Α' Κορ. (M. 61,231) 'Ομ. 17,4. εἰς Ἐβρ. (M. 63,131) Θεοδωρ. Α' Κορ. 11,21.
 (M. 82,316) Ἐρην. 3. Λεοντ. Βυζ. Μ. 86, 1385C. Δωρ. 88, 1789A. Ἀποφθ. Πατ. 65,
 157A. Λειτουργγ. Ἰακ. Λειτουργγ. Χρυσ. Ἰω. Δαμ. 94, 1348A. Μ. Βασ. 32,485A.
 Ἀποστ. Δ/γαί 8,13,16. Χρυσ. 'Ομ. 27,5 εἰς Α' Κορ. Μ. (61,231) 'Ομ. 82,6. εἰς Ματθ.
 (M. 58,744ε.) Ἰω. Νηστ. Κ/πόλεως Μ. 88, 1896A. Λειτουργγ. Χρυσ. Γρηγ. Νύσσ.
 46, 1112A. Κυρ. Ἄλ. Μ. 68, 1074C Ἐπιφ. 42, 741A. Εἰρ. 7, 584B. Ὄριγ. 14, 60B.
 Κλήμ. Ἄλ. 9, 517C. Γρηγ. Νύσσ. 45, 448A. Μ. Βασ. 29, 276C. Ἀρέθ. Μ. 106,688B.
 Ὄριγ. 11,61 B. 14, 385Δ. Εὐσ. 21, 788. Ἐπιφ. 41, 409C. Ὄριγ. 14, 172C. Εὐσ. 24,
 929D. Ὄρ. 14, 37C. Γρηγ. Νύσσ. 44, 337C. Ὄρ. 17,280B. Ἀρέθ. 106, 668D. — Συ-
 χροτάτη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ τῆς λ. «μετάληψις» ἐν ἐννοίᾳ θεολογικῇ, χριστολογικῇ καὶ μυ-
 στικῇ. Πλειστάκις δ' ἀναφέρεται ἡ λ. καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Π.χ. Ἰουστ.
 Α' Ἀπολ. 6, 429Γ. Χρυσ. 49,390. Κοσμ. Ἰνδ. 88, 308A. Ἀλεξ. Σαλαμ. (latin.: Lau-
 datio in apostolum Barnabam, Acta Sanct. Jun. 11, p. 436). Μαξ. 'Ομολ. 91, 704D.
 Πασχ. Χρον. 92, 536D. Λειτουργγ. Ἰακ. Κοσμ. Ἰνδ. 88, 433D. Κύρ. Ἄλ. 77, 836Bε.
 'Ομ. εἰς Εὐαγγ. Ἰω. Μ. 74, 560B. Θεοδωρ. 80,465 Οἰκουμ. Commentarius in
 Apocalypsin, ed. H. C. Hoskier, Univ. of Mich. Stud. 23. Michigan 1928, 101.
 Εἰρην. 7, 1225. Χρυσ. 'Ομ. 17,4. εἰς Ἐβρ. (M. 63,131) Κοσμ. Ἰνδ. 88, 305D. Ἰω.
 Δαμ. 96, 1409D. Καν. Ἀποστ. 9. Ἀναστ. Σιν. 89, 829C. Σαραπ., Εὐχ. 13. 11. Ὄρ. 14,
 72C. Γρηγ. Νύσσ. 45, 613A.— Παρὰ τοῖς ἐκκλ. συγγρ. ἀπαντῶσι καὶ τὰ λήμματα «με-
 ταληπτέον», «μεταληπτικός —ὤς», «μεταληπτός —ὤς» καὶ «μεταλήπτωρ».

XLIV. 1. Ἄλλ' ἵνα μὴ τῷ πλήθει τῶν λόγων ὀκνηροτέρους ποιήσωμεν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἠρκέσθημεν δεῖξαι ὅτι καὶ ὁ Θεὸς προσεδέξατο παρὰ τῶν ἀγίων τὰς θυσίας καὶ αὐτοῖς ἐπέτρεψε μετ' εὐχαριστίας καὶ εὐλαβείας ἐσθίειν. 5 Εἰ δὲ καὶ τις τῶν ἀγίων ἀπέσχετο βρωμάτων πρὸς βραχύ, οὐχ ὡς ἀπὸ ἀκαθάρτων ἀπέσχετο. 2. Ποῖος γὰρ μισθὸς ἀπὸ ἀκαθάρτου ἀπέχεσθαι; Ἄλλ' ἕκαστος τῶν εὐλαβῶν ἀπὸ τῶν ἡδέων καὶ ἐπιτετραμμένων (ἀπέχεται)· οἶον

2. τοὺς ἐντυγχάνοντας: τοὺς -ἀκούειν ἐντυγχάνοντας κ., ἀλλὰ διὰ στιγμῶν ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τῆς λ. «ἀκούειν» ἐπισημαίνει τὴν διαγραφὴν τῆς λ. 8. ἐπιτετραμμένων (ἀπέχεται): + Μπ.

6. «μισθός»: Κ.Δ. Πβλ. Ματθ. 5,12. Λουκ. 6,23. Ματθ. 5,46. 6,2.5.16. 10,41.42. Μάρκ. 9,41. Ματθ. 20,8. Λουκ. 10,7. Α' Τιμ. 5,18. Ἰω. 4,33. Πράξ. 1,18. Β' Πέτρ. 2,15. Ρωμ. 4,4. Α' Κορ. 3,8.14. 9,17.18. Ἰακ. 5,4. Β' Ἰω. 8. Ἰουδ. 11. Ἀποκ. 11,18. 22,12.

7. «εὐλαβῶν»: Κ.Δ. Λουκ. 2,25. Πράξ. 2,5. 8,2. 22,12. Τὸ ρ. «εὐλαβεῖσθαι» μόνον Ἐβρ. 11,7. Ἡ δὲ λ. «εὐλάβεια» Ἐβρ. 5,7. 12,28. — Π.Δ. τὸ ρ. «εὐλαβεῖσθαι» ἀπαντᾷ 41 φοράς. Ἡ λ. «εὐλάβεια» τρίς, ἡ λ. «εὐλαβής» τρίς καὶ τὸ ἐπίρρ. «εὐλαβῶς» ἀπαξ. — Ἐκκλ. συγγρ. ἀναφέρουσι τὰ λήμματα «εὐλάβεια», «εὐλαβέ-ομαι», «εὐλαβής», «εὐλαβοειδής», «εὐλαβοφανής» καὶ «εὐλαβῶς». — Ἡ λ. «εὐλάβεια» εἶναι ἡ συχνότερον ἀπαντῶσα. Π.χ. ὡς φόβος τοῦ νόμου, φόβος τοῦ Θεοῦ, θεοσέβεια κ.π.δ. Σημειοῦμεν τὰς θέσεις, ἐν αἷς ἀπαντᾷ ἡ λ. «εὐλάβεια»: Κλήμ. Ἄλ. 8, 968C. 9, 296B. 8, 368B. Γρηγ. Θαυμ. 10, 1053C., 1056A. Ὄρ. 12, 1116A. Πολύκ. 6,3. Εὐάγρ. Ποντ. 79, 1176B Κύρ. Ἄλ. 69,741D. Χρυσ. Ὁμ. 53,3. εἰς Ἰω. (Μ. 59,295). Γρηγ. Θαυμ. 10, 1088A. Μ. Ἀθαν. 26, 577B. Διον. Ἀρεοπ. 3, 589A. 305 Α. Ἀποστ. Δ/γαί 2,57,21. Λειτ. αὐτόθι 8, 13,4. Χρυσ. Μ. 50, 719/20 Μ. 48,681 Λειτουργγ. Κύρ. Ἄλ., Μ. 76,192C. Σαραπ. Εὐχ. 15,2. Γελασ. Κυζ. 85, 1232B. Μ. Ἀθαν. 25, 612A. Μ. Βασ. 31, 672A. Παλλὰδ. 65, 448B. Ἀλεξ. Ἄλ. 18, 548B. Μ. Ἀθαν. 26, 605C. Χρυσ. ἐπιστ. 85 (Μ. 52,653). Γρηγ. Νάζ. 37, 193B. 157B. Μ. Ἀθαν. 26. 816C. Γελάσ. Κυζ. ἐν Ἀποστ. Δ/γαῖς 3,18, 3.7. Ὄριγ. 14, 145D. Ὁμολ. Λουγδούνου 5. ἐπιστ. παρὰ Εὐσ., Ἐ. Ἰ. 20, 345B. Κλήμ. Ἄλ. 9, 388A. Ἰππόλ. Δαν. 3.22.1. Χρυσ. Μ. 49,366.48,652. 52,556.610. Ὄρ. 17, 33B. Κύρ. Ἰεροσ. Κατήχ. 11,12. Ἰουστ. 6. 1276A. Κύρ. Ἄλ. Ἰω. 2.5 Μ. 73,308C. Ἰερων. Μ. ΠΛ 23, 668A. Λειτ. Ἰακ. Ἀποστ. Δ/γαί 8.10.11. Θεοδωρ. Ἐ. Ἰ. 3.14.1. Ἀλεξ. Ἄλ. 18, 564B. — Τὸ δὲ ἐπίθετον «εὐλαβής» ἀπαντᾷ πολλάκις. Π.χ. Εὐσ. 20, 1516A. Διον. Ἀρ. Μ. 3, 561B. — Κλήμ., Ἄλ. 8. 657C. Διον. Ἄλ. 10, 1281A. Ψευδο-Ἀθαν. 28, 268A. Ἀποστ. Δ/γαί 3.7.7. Ἰππολ. 16.3382A. Πράξ. Βαρν. 5 Ἠσυχ. Ἰεροσ. 93, 1473A. Σωκρ. Ἐ. Ἰ. 67, 149B (περὶ Ἀρείου). Σύν. Σαρδ. κ. 7. Μ. Ἀθ. 25, 324B. Εὐστρ. 86, 2344D. Ἀποστ. Δ/γαί 7,31.1. Μ. Βασ. 32, 616C. Κύρ. Ἄλ. 77, 44A. Μ. Βασ. 32, 536B. Συνεσ. 66, 1412B. Διον. Ἀρ. 3, 481B. Σύν. Νικ. (787) κ. 19. Ἰουστ. 6, 661B. Κλήμ. Ἄλ. 8, 1069B. Μεθοδ. Ὀλ. 18, 93A. Εὐσ. Ἐ. Ἰ. 20, 596A. 22, 37C. Γρηγ. Νάζ. 36, 109B. Κλήμ. Ἄλ. 9, 100C. Ὄρ. 14, 217A. — Τὸ δὲ ρ. «εὐλαβέ-ομαι» ἀπαντᾷ περὶ τὰς 15 φοράς παρὰ διαφόροις ἐκκλ. συγγραφεῦσιν.

ἀπέχεται τις γυναικός, καίπερ τοῦ Θεοῦ ἐπιτρέψαντος με-
 ταλαμβάνειν γυναικός· ἀλλὰ διὰ τοὺς στεφάνους τῆς ἀγνείας
 τοὺς κρείττονας ἀπέχεται τῆς γυναικός ἀγνεύων· οὐδεὶς γὰρ
 ἀπεχόμενος μοιχείας ἢ πορνείας ἐστεφανώθη· ταῦτα γὰρ εἰ
 5 ἔπραξε, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων κατέ-
 κρινεν αὐτόν. 3. Πάλιν ἀπέχεται τις «βρωμάτων, ἃ
 ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετὰληψιν (μετὰ
 εὐχαριστίας) τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπε-
 γνωκόσι τὴν ἀλήθειαν». Ἄλλ' ὅμως, ἀπεχό-
 10 μενος τούτων, οὐχ ὡς ἀπὸ ἀκαθάρτων ἀπέχεται, εἰ δὲ μή γε,
 μισθὸν οὐκ ἔχει· οὐδεὶς γὰρ ἀπεχόμενος ἀπὸ εἰδωλοθύτων,
 ἀνάγκης αὐτῷ μὴ ἐπικειμένης, ἐπηρεάθη ἢ μισθὸν περὶ τού-
 του προσεδόκησεν. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἀγίαις νηστείαις καὶ
 αὐτοῦ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ὕδατος ἀπέχονται. 4. Τῷ αὐτῷ
 15 οὖν λόγῳ καὶ εἴ τις ἀγίων ἀνδρῶν ἀπέσχετό τινος / (φ.
 186α) (γάμο)υ ἢ βρωμάτων ἢ οἴνου· οὐδὲ γὰρ ἔστιν εὐ-
 ρεῖν ἐν ταῖς Γραφαῖς τοῦ Θεοῦ τινα τῶν ἀγίων (βρωμά-
 των ἀπεχόμενον, ἵνα μὴ δῶ τοῖς αἰρετικοῖς λαβὴν. 5. Ἄλλ'
 20 εἰ ἐπαί)νοῦσι τόνδε τὸν ἅγιον (Θεοῦ) δι' ἀγνείαν, διὰ τὰ
 βρώματα αὐτὸν κατακρίνουσι. 6. Πάλιν, ἐὰν εὐρωσί τινα
 οἴνου ἀπε(χόμενον), διὰ τὸν γάμον τοῦτον βδελύσσονται. Καὶ
 ὅλως οὐχ εὐρ(ή)σεις τινα τῶν ἀγίων δι' ὅλου τῷ δόγματι
 αὐτῶν συντρέχοντα.

XLV. 1. Πλὴν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἔχουσί τι καυχῆσα-
 25 σθαι περὶ ἐγκρατείας βρωμάτων. Ὡς γὰρ ἡμεῖς ἐδείξαμεν

7-8. (μετὰ εὐχαριστίας): ὁ κ. παραλείπει. 14. ἀπέχονται: Μπ.: ἀπεχόμε-
 νος F. σημειῶν ὅτι ὑπάρχει τὸ κενὸν τῆς ἀποδόσεως τοῦ νοήματος. Καθ' ἡμᾶς ἀποδίδεται
 πλήρως τὸ νόημα, ἐὰν διορθώσωμεν τὸ «ἀπεχόμενος» εἰς «ἀπέχονται» δηλ. οἱ ἅγιοι, ἢ
 «ἀπέχεται» τις δηλ. τῶν ἀγίων. 18. δῶ τοῖς: Μπ.: δῶ(σιν) F. 19. (θεοῦ) + Μπ.:
 τὸ κενὸν τοῦ κ. δὲν συμπληροῖ ὁ F.

τοὺς ἁγίους Πατριάρχας καὶ Θεῶ προσκομίσαντας τῶν κτισμάτων αὐτοῦ, οὕτως καὶ αὐτοὶ ἔχουσι τὸν Ἡσαῦ, μήτε Θεῶ θυσίας προσκομίσαντα μήτε κρεῶν ἀπογευσάμενον ἢ οἶνον πίνοντα, ἀλλ' ἐψεμαφακοῦν φαγόντα καὶ οὕτως

2. αὐτοῦ: αὐτῶν κ. μή τις: ΚΔ.: μήτε κ.

4. Γεν. 25,33-34.

1. «Πατριάρχας»: Κ.Δ. Πράξ. 2,29. 7,8.9. Ἑβρ. 7,4.—Π.Δ. Α' Παραλ. 24,31. 27,22. Β' Παραλ. 19,8. 23,20. 26,12. Δ' Μακκ. 7,19. 16,25. "Ἀπαξ ἀπαντᾷ καὶ ἡ λ. «πατράρχος». Ἡ δὲ λ. «πατριὰ» ἀναφέρεται 170 φορές καὶ ἡ λ. «πατρικός» 13 φορές. — Ἑκκλ. συγγρ. ἀναφέρουσι τὸν ὄρον πλειστάκις καὶ ὑπὸ ποικίλας σημασίας. Διὰ τοὺς Πατριάρχας τῶν Ἑβραίων, ὡς καὶ διὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἡγέτας μνημονευτέα τὰ ἐξῆς χωρία: Γρηγ. Ναζ. 36, 485B. 545C. «Νέον Ἀβραάμ καὶ πατριάρχην ἡμέτερον» καλεῖ ὁ Γρηγ. τὸν Μ. Βασ. 36, 545C. Martyrium Theodoti, ed. Fr. di Cavaliere ST 6 (1901) pp. 61,85. I, 15 (p. 70. 29) I, 19 (p. 73, 20). Σύν. Κ/πόλεως (381), παρὰ Σωκρ. Ἑ. Ἰ. 67, 577C. (Cod.Theod. 30 Ἰουλ. 381 16.1.3): «Πατριάρχας κατέστησαν διανεμιμένους τὰς ἐπαρχίας... καὶ κληροῦται Νεκτάριος μὲν τὴν Μεγαλόπολιν καὶ τὴν Θράκην· τῆς δὲ Ποντικῆς διοικήσεως Ἑλλάδιος... Γρηγόριος ὁ Νύσσης... καὶ Ὁθήριος... τὴν Πατριαρχίαν ἐκληρώσατο». Σύν. Χαλκ. πράξ. 2 Σύν. Τρούλλ. κ. 7. Πατρ. Ρώμης: «Τῶ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ οἰκουμενικῷ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ Πατριάρχῃ τῆς μεγάλης Ῥώμης Λέοντι». (Σύνοδος Χαλκηδ. πράξ. 2 καὶ 3). Λεόντ. Ἱεροσ. 86, 1876Δ. «Λέοντα τὸν Πατριάρχην Ῥώμης». Ἰωάνν. Νικ. Μ. 96, 1445Δ. Ἰω. Δαμ. 95, 332B.—Πατρ. Κ/πόλεως: Ἰουστινιανοῦ Νεαρά 7, προοίμ. «οἰκουμενικός Πατριάρχης». Αὐτόθι 16, προοίμ. Αὐτόθι 7,1: «Ἐκκλησίας... ὑπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, τῆς Κ/πόλεως καθεστῶσας, ὃν τοὺς μητροπολίτας αὐτὸς χειροτονεῖ». Κυρίλλ. Σκυθοπόλ., Βίος ἁγ. Σάββα 71 (σ. 173. 15, ἐκδ. Ed. Schwartz, TU 922 (1939) p. 85). Σύν. Τρούλλ. κ. 2. — Πατρ. Ἱεροσολ.: Κύριλλ. Σκυθοπολ., Βίος ἁγ. Σάββα 71 (ἐκδ. Ed. Schwartz σ. 173.12) (30, σ. 115.16). Ἰωάνν. Μόσχου 87, 3013B. Πασχάλ. Χρον. 92, 592A. — Πατρ. Ἀντιοχείας: Κύριλλ. Σκυθοπολ., Βίος ἁγ. Σάββα 85 (σ. 191.1). — Πατρ. Ἀλ.: Λεόντ. Νεαπόλ., Βίος Ἰω. Ἐλεήμ. 1 (σ. 5.17). Αὐτόθι 27 (σ. 59.3). Εὐστρατ., Βίος Εὐτυχ. 29. Μ. 86. 2308C. Λειτουργ. Ἰακ. — Διὰ τοὺς πατρ. τῶν Μοντανιστῶν: Ἱερών. PL 22, 476. — Ἡ λ. «Πατριαρχία» ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς: Ἐπιφ. 41, 976B, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸν Ἀδάμ. Ἐπιφ. 42, 780A. Διον. Ἀρεοπ. 3, 645C.: «πᾶσα θεία πατριὰ... ἐκ τῆς πάντων ἐξηρημένῃς πατριαρχίας δεδωρηται... ἡμῖν». Ἐπιφ. 41, 2211. 42, 780B «ἐξήκοντα καὶ δύο γενεαὶ τε καὶ πατριαρχίαν». Ἐπιφ. 41, 668B. Μ. Βασ. 32, 641D. Γρηγ. Ναζ. 37, 1224A. Σωκρ. 67, 580A. Ἐπιφ. 41, 416B. Ἰω. Μόσχ. 87, 3013B. Θεοφ. Χρονογρ. Μ. 108, 736B. — Τέλος ἡ λ. «πατριαρχικός» ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς: Γρηγ. Ναζ. 36, 652B. Μακαρ. Μάγν. (Macarius Magnes, apocriticus ad Graecos, ed. C. Blondel, Paris 1870. 3.13 (p. 89. 13). Ἀστέρ. Ἄμασ. Μ. 40, 376C. Ἰσιδ. Πηλουσ. 78, 489A. Ἰω. Δαμ. 96, 681C Εὐστρ. Κ/πόλεως, Βίος Εὐτυχοῦς, Μ. 86, 2320C. Εὐάγρ. Ἑ. Ἰ. Μ. 86, 2609A (τὸ πατριαρχικὸν δίκαιον). Ἀλεξ. Σαλαμ., Laudatio in apostolum Barnabam, Acta Sanctorum Jun. 11.37 H. G r é g o i r e, Recueil des Inscriptions grecques chrétiennes d'Asie Mineure, Paris 1922 p. 232 «Μονή... πατριαρχική» (Μύνδος; 7ου αἰ.).

ἀποδόμενον τὰ «πρωτοτόκια». 2. Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος, λέγων· «μή τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. Ἰστε

3. βρώσεως μιᾶς Κ.Δ.: μιᾶς βρ. κ. 4. ἀπέδοτο Κ.Δ.: ἀπέδω κ. ἑαυτοῦ Κ.Δ.: αὐτοῦ κ.

2-4. Ἐβρ. 12,16-17.

1 καὶ 4. «Πρωτοτόκια»: Κ.Δ. ἀπαξ. Ἐβρ. 12,16.—Π.Δ. Γεν. 25,31. 32. 33. 34. 27,17. Α' Βασ. 5,1. Ἐνταῦθα καὶ ἡ λ. «πρωτοτοκεῖον». Τὸ δὲ ρ. «πρωτοτοκεῖν» Α' Βασ. 6,7,10. Ἦσ. 4,31. Ἀπαντᾷ καὶ τὸ ρ. «πρωτοτοκεῖν» Δευτ. 21,16. Ἡ δὲ λ. «πρωτότοκος» ἀπαντᾷ 121 φορές—Ἐκκλ. συγγρ.: Ἡ λ. «πρωτοτόκια»: Ὠρ. 313C «Ἰακώβ φάσκων...ἐγώ... ὁ πρωτότοκός σου υἱός κατά μὲν τὸ πνευματικὸν ἠλήθευεν μεταλαβάν τῶν πρωτοτοκίων». Θεόδ. Μοψουεστ. 66, 196A. Κυρ. Ἄλ. Abd. 1 (3, 354B ἐν Abhandl. d. Bayr. Ak. ed. E. Schwartz): «Ἐδῶμ τούτέστι γήινος, διὰ τὸ ἀποδόσθαι τὰ πρωτοτόκια». Πρὸκ. Γαζ. 87, 1201B «Ῥουβὴν τῶν πρωτοτοκίων ἐκπεπτωκένας». Οἰκουμ. Fragmenta in epistolis Pauli, ed. K. S t a a b. I. Tim. 3: 16(p. 458, 22): «πληρῶσαι... τὴν περιτομὴν καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν πρωτοτοκίων προσφοράς». Ἀκᾶκ. Καισαρ., παρὰ Ἐπιφ. 42, 393A «πρωτότοκος» χωρῶν (δηλ. ὁ Μάρκελλος) τῇ ἀρνήσει... τῶν πρωτοτοκίων πάσης κτίσεως. Λεόντ. Ἱεροσ. 86, 1641B «ἐνθα οὖν δύο... υἱοί... πρωτοτόκια καὶ ὑστεροτόκια λέγεται» (κατὰ Νεστορίου). — Ἡ λ. «πρωτοτόκια» Γρηγ. Νύσσ. 44, 1053D. 45, 636B. Χρυσ. 64, 756D «ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἡ πρωτοτοκία ποιεῖ τὴν ἀγάπην» ἐνταῦθα δὲ ἡ ἀγάπη ἐποίησε πρωτότοκον εἶναι. — Ἡ δὲ λ. «πρωτότοκος» ἀπαντᾷ ὑπὸ πολλὰς σημασίας παρὰ πλείστοις ἐκκλ. συγγρ. Ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς χωρὶα ἀναφερόμενα εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Π.χ. Ἰουστ. 6, 364B. 405C. 425B. Κλήμ. Ἄλ. 8, 193B. Εὐσ. Καισ. 22, 349C. Ἰππολ. 10, 684B. «πρωτότοκον ἐν πᾶσιν γενόμενον» πρωτότοκος ἐκ Θεοῦ, ἵνα δεῦτερος μετὰ τὸν Πατέρα Υἱὸς Θεοῦ ὦν ἀποδειχθῇ πρωτότοκος πρὸ ἀγγέλων, ἵνα καὶ ἀγγέλων κύριος φανῇ πρωτότοκος ἐκ παρθένου, ἵνα τὸν πρωτόπλαστον Ἀδάμ ἐν ἑαυτῷ ἀναπλάσσω δειχθῇ. Κύρ. Ἄλ. ἐπιστ. 67 M. 77, 333C. Θεοδωρ. Ἐ. Ἰ. 2.8.44. Εὐθέρ. Τυάωνων M. 28, 1392A. Ἰουστ. 6, 768A. 793B. 673B. Θεόφ. Ἀντ. 6, 1088B. Κλήμ. Ἄλ. 9, 668A. Ὠρ. 11, 130B. 209C. 14, 316A. 568B. 388B. Εὐσ. 22, 361B. 24, 801A. M. Ἀθαν. 25, 205A. 26, 277C. Ἐπιφ. 42, 416Bέ. Βασ. 29, 624A. Γρηγ. Νύσσ. 45, 633A. Διδύμ. παρὰ M. Βασ. 29, 701Bέ. αἰ πρὸ τῆς κτίσεως ὁ Υἱὸς οὐ γέννημά ἐστιν, ἀλλὰ κτίσμα· πρωτόκτιστος ἂν ἐλέγετο καὶ οὐ πρωτότοκος· εἰ ἐπειδὴ πρωτότοκος τῆς κτίσεως εἴρηται, πρωτόκτιστός ἐστι, καὶ πρωτότοκος εἰρημένος τῶν νεκρῶν, προτελευτήσας ἂν εἴη τῶν νεκρῶν, εἰ δὲ πρωτότοκος νεκρῶν εἴρηται, διὰ τὸ αἴτιος εἶναι τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· οὕτω καὶ πρωτότοκος κτίσεως, διὰ τὸ αἴτιος εἶναι τοῦ ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγεῖν τὴν κτίσιν... εἰ πρωτότοκος, φασίν, ὁ Υἱὸς, οὐκέτι μονογενής... καίτοι γε... καὶ ἐκ Μαρίας... μόνος γεννηθείς, πρωτότοκος εἴρηται... ὥστε οὐκ ἀνάγκη ἀδελφοῦ πρωτότοκον λέγεσθαι». Ἰσιδ. Πηλουσ. 78, 749C. Θεοδωρ. Κολοσ. M. 82, 597C/D. Μεθόδ. Ὀλ. 18, 64C. Εὐσ. (κατὰ Μαρκέλλου) 24, 800C. Γρηγ. Νύσσ. 45, 636D. 637B. Θεόδ. Μοψ. 66, 928A. /C. Θεοδώρ. 75, 1170B. Γρηγ. Ἀντ. 88, 1860C. Εὐσ. 24, 737A. Ἰω. Δαμ. 94, 1116B. Ἰππολ. 10, 684B. Μεθόδ. Ὀλ. 18, 317C ἐέ. Ἀδαμαντ. 11, 1845B. Εὐσ. 24, 737A. Θεοδωρ. Ἐ. Ἰ. 2.8.44 M. Ἀθ. 26, 277B.

γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομησαί τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὔρεν». Πορρείαν δὲ ἐνταῦθα τὴν γαστριμαργίαν ὠνόμασε.

(Συνεχίζεται)

1097B Γρηγ. Ναζ. 36, 361A. Γρηγ. Νύσσ. 45, 636C. Χρυσ. Ὁμ. 45,4. εἰς Ἰω. Μ. 59, 256. Κυρ. Ἀλ. εἰς Ἰω. 4,2. Μ. 73, 568B. Μ. Ἀθ. 26, 280A. Μ. Βασ. 29, 624A. 704A. Ἰω. Δαμ. 94, 1117A. Γρηγ. Νύσσ. 45, 501B. Ἰππολ. 16, 3183C.— Περὶ Ἐκκλησίας: Κλήμ. Ἀλ. 8, 193B «τῆς βασιλείας τῆς πατρῶας κοινωνήσει τῷ γνησίῳ, τῷ ἡγαπημένῳ αὐτῆ γὰρ ἡ πρωτότοκος ἐκκλησίας ἡ ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συγκειμένη παιδίων· ταῦτ' ἔστι τὰ πρωτότοκα τὰ ἐναπογεγραμμένα ἐν οὐρανοῖς... πρωτότοκοι δὲ παῖδες ἡμεῖς οἱ τρόφιμοι τοῦ Θεοῦ, οἱ τοῦ πρωτότου γνησίοι φίλοι, οἱ πρῶτοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸν Θεὸν νενοηκότες». Θεοδ. Μοψ. 66, 928B. Κυρ. Ἀλ. Μιχ. 41, Μ. 71,104C. Θεοδωρ. Ἐραν. 1, Μ. 83,77A. Προκ. Γαζ. 87, 220A «ἐξ ἧς καὶ οἱ ἀπογεγραμμένοι πρωτότοκοι μετέχουσι θείας ζωῆς, Χριστοῦ μὲν ὄντος πατρός, μητρὸς δὲ ταύτης» (δηλ. τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἀντιτύπου τῆς Εὔας). Κοσμ. Ἰνδ. 88, 72C. Μ. Ἀθ. 585B. Χρυσ. Μ. 64, 756D. Θεοδ. Μοψ. 66, 928B.— Πολυκ. Σμύρν. ἐπιστ. 7,1 «πρωτότοκος τοῦ σατανᾶ» καλεῖται ὁ αἰρετικὸς Μαρκίαν. Εἰρηγ. 7, 853B. Ἦσυχ. Ἱεροσολ. 93, 1477A. α' Ἀνδρέας, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων πρωτότοκος».